

Слободан КОДЕЛА
Факултет уметности у Нишу
Универзитет у Нишу

УДК 78.031.4:784.9
371.3::78]:373.3
- оригинални научни рад -

МЕТОДИЧКИ ПРИСТУП ПРИМЕНИ ТРАДИЦИОНАЛНЕ ПЕСМЕ У МУЗИЧКОЈ НАСТАВИ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ И ШКОЛЕ ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Сажетак: У раду је пажња посвећена једном елементу музичке наставе, реализацији традиционалне песме у настави солфеђа и музичке културе, који битно детерминише укупан процес остваривања ове наставе и резултате који се постижу у музичком васпитању и образовању ученика основних општеобразовних и основних музичких школа. Сагледано је и проучено са методолошко-научног становишта етномузиколошке науке традиционално музичко наслеђе – обредна вокална пракса нишког и лесковачког краја приказом њеног места и функције кроз вековни развој.

У раду ће бити презентовано истраживање које је спроведено у основним школама, са задатком утврђивања у ком обиму и на који начин се ученици упознају са традиционалном песмом у музичкој настави – кроз наставни процес и уџбеничку литературу, однос ученика према потреби очувања, као и њихово познавање традиционалне песме свога краја. На основу добијених резултата и уочених недостатака, предложени су начини и могућности свеобухватнијег приступа методичкој реализацији традиционалне песме у музичкој настави основних школа нишког и лесковачког краја.

Кључне речи: солфеђо, музичка култура, традиционално певање, имплементација.

Увод

Потреба за проучавањем традиционалног певања насталог као продукт музичке праксе и њених традиционалних вредности у најширем смислу, као и значај да се кроз педагошки, односно методолошки пут, они сачувају увођењем у процес музичке едукације, представља један од важних задатака савремене музичке наставе. Упознавање и преношење традиционалног музичког израза, које се остварује кроз процес музичког образовања, један је од начина одгајања и упознавања ученика са традиционалним живљењем и преношењем традиционалних вредности. Посебно

* kboban64@gmail.com

када је реч о *матерњим песмама*, које представљају *музички језик* средине у којој су настале (Дробни, 2008: 97), које засигурно чине основу или стожер за рад на музичком описмењавању, али и надаље, током музичког школовања значајан музички садржај у обради бројних захтева музичке наставе. У музичко-педагошкој пракси на нашем простору, као и у окружењу, налазимо афирмисане педагоге/методичаре који су традиционално певање односно фолклорне мелодије увели у токове музичке наставе: Миодраг Васиљевић (1903-1963), Боривоје Поповић (1918-1994), у Мађарској Золтан Кодаљ (Zoltan Kodaly), у Бугарској Иван Пеев, у Румунији Јон Думитреску (Ion Dumitrescu) итд.

Када је реч о етномузиколошким истраживањима, бележењу и прикупљању традиционалне музике у Србији, конкретно традиционалне песме из нишког и лесковачког краја, од значаја је делатност не тако бројних истраживача: Владимира Петровића (1900) као сакупљача фолклорног садржаја (општина разгојинска – лесковачки крај), сестара Јанковић Љубице и Данице (1952, 39-40, 52-62) у прикупљању народних песама из нишког краја, као и у проучавању орске традиције и овог региона, Владимира Ђорђевића (1928, 1931), Косте Манојловића (1953), Ане Хофман (2005) и посебно Миодрага Васиљевића (1960). Делатност поменутих аутора представља значајан допринос српској етномузикологији, посебно имајући у виду специфичност географског подручја као и карактеристике традиционалног музичког израза који музички садржај презентује.

Српско певање, тј. српске народне песме, представљају сложен културни и уметнички феномен у коме је евидентна узајамност и веза између музике, реалног живота и заједница у којима је музика настала и у којима она егзистира (Петровић, 1989: 3-6). У свом развоју српска вокална традиција доживела је бројне (пре свега естетске) промене. Значајне трансформације обредног певања на нашим просторима уследиле су упоредо са значајним друштвеним променама које је донело савремено поимање музичке културе. Различите функције и вредности музике одговарале су различитом времену и приликама у којима се развијала обредно-певачка пракса. „Процес трајања вокалне традиције може да представља јасни континуитет, присутан у неразвијеним крајевима, мање доступним друштвено-економским променама ... а могао је да изражава и своје развојне фазе које пут континуитета осветљавају историјским процесима развика” (Ибид: 62). У почетној фази свог развоја типична је егзистенција песме у оквирима синкретизма са бројним елементима глуме, свирке и плеса. То је трајало до момента када је почела десакрализација, која се темељи на промени свести и односа човека према веровању у реални и иреални свет. Традиционалне песме представљене кроз циклусе (годишњи и животни) имају дефинисан и прецизно утемељен редослед збивања са конкретном функцијом – друштвеном или комуникативном, у случају „када је песма служила као друштвена веза и општење”, на пример у раду, као и време, начин и место извођења (Ибид: 92, 62). Током времена и ослобађања од патријархалних схватања живота, започела је диференцираност обреда, а

самим тим и песама. Међутим, у основи остаје њихово архаично порекло и смисао одговарајуће функције. Народну песму ствара појединац који је анониман и који своју творевину *усклађује* са постојећом певачком традицијом. Он њу преноси усменим путем тако да она временом постаје његова својина, али и колективна творевина (Големовић, 1998: 7). Процесом преношења песме се мењају, стварајући на тај начин варијанте певаног садржаја, што доводи и до селекције (нестајање појединих песама из певачке праксе), а разлог ове појаве може бити музички – замена или потискивање једних и увођење других, као и ванмузички, нпр. нестанак обреда, као и песама које су се певале у њему. Дакле, „оне су све док међу људима нису настале друштвене и културне разлике какве постоје данас, припадале свима” (Васиљевић, 1960: 3).

Традиционална песма у настави солфеђа и музичке културе

Са аспекта имплементације, када је реч о настави солфеђа, основно полазиште за рад у настави представљају традиционалне песме настале као резултат вишегодишњег прикупљања традиционалне музичке грађе из нишког и лесковачког краја. Оне представљају полазиште, са циљем увођења (у наставу) при стварању звучних утисака (звучних представа), асоцијација, али и решавања поставке, обраде, као и тумачења мелодијско-ритмичке проблематике предмета у основним музичким школама. Селектоване примере традиционалних песама, прикупљене и намењене настави солфеђа, треба посматрати као предлог чији је циљ „обогаћење” постојеће методологије рада и литературе, и то примерима традиционалног локалног музичког садржаја, који се примењују и користе у настави солфеђа заједно са инструктивним примерима, мотивима, примерима из литературе и дечјим песмама.¹

На овај начин, постојећа литература биће обогаћена традиционалним песмама из нишког и лесковачког краја, што ће директно утицати на:

- повећање броја у настави применљивих примера селектованих према захтевима наставног плана и програма намењених настави солфеђа од првог до шестог разреда основних музичких школа;

- прикупљене песме из нишког и лесковачког краја везане су за локални музички израз. Кроз локални музички израз традиционално стваралаштво уводимо у наставни процес, водећи притом рачуна о задовољењу проблематике предмета која се третира на овом нивоу музичког школовања. На овај начин ученике одгајамо, поред реченог и упознајемо са начином живљења, традиционалног мишљења и директно утичемо на процес преношења традиционалне песме свога краја.

¹Ово посебно треба имати у виду јер „...музичка педагогија треба да оформи музичара који је способан да изводи све видове музике, а не искључиво дела једне врсте која се у одређеном периоду негује у његовој средини” (Кршић-Секулић, 1990: 12).

♩ = 94

Oj, Бадња-че, Бадња-че, ти наш ста-ри ро-ђа-че,
у ку-ћу си до-ша-о, сре-ћу нам си до-не-о.
Ко-ли-ко вар-ни-ца, то-ли-ко нам па-ри-ца,
Ко-ли-ко вар-ни-ца то-ли-ко нам ја-гањ-ца.

Пример бр. 1: Ој Бадњаче (пева се кад се у кућу уноси бадњак); Голема Њива (лесковачки крај); певао Стојановић Сима (1938), запис: Слободан Кодела

Засигурно да традиционално певање има своје специфичности (коришћење украса, певање са неизраженом језичком артикулацијом – чак можемо рећи безизражајном, „стиснутим” грлом или минималним отварањем вилице при извођењу напева итд). Са друге стране, „наставник солфеђа има примарни задатак, да их научи (ученике – *dodaо С. К.*) да сваки вокално обликован тон треба да звучи лепо, да се мисао мора јасно исказати, са дефинисаним почетком, узмахом и смирењем уз нормално дисање. Упоредивање са говорном интонацијом и дикцијом најзгодније је баш када се обрађују песме са текстом, али не само ако се певају, него се и на инструменту може поставити основни смер изражајне, разумљиве интерпретације на основу асоцијација на говорни или певани садржај” (Кршић Секулић, 2000: 69).

Овде свакако треба истаћи да и кроз наставни процес, традиционално певање треба да сачува своју аутентичност.² Основни разлог је тај да су аутентичност, а с њом и карактеристике које традиционално певање нишког и лесковачког краја носе у себи, својствене само њима, те их свакако у извођењу као такве треба сачувати и разликовати од карактеристика других географских подручја. Из тог разлога, песме које су прикупљене на „терену” у наставу се уводе у нешто другачијем „руху”. Певани садржај остаје идентичан, непромењен, онакав како га изводе обредни певачи и познаје певачка пракса, али је начин певања другачији. Он у настави подразумева упућивање (од стране наставника) на јасну дикцију при певању, односно изговору речи песме, фразирање, артикулацију, поштовање назначеног темпа песме у извођењу, агогике, динамике, а све то у циљу музикалног и естетски лепог извођења традиционалних песама.

²О употреби народних песама и игара у изворном, аутентичном облику видети и у: Каран, 2006: 97-119.

Када је реч о анализи уџбеничке литературе предвиђене наставним планом и програмом за предмет солфеђо у основним музичким школама, у најчешће коришћеним уџбеничким комплетима – Солфеђо од I до VI разреда аутора Боривоја Поповића, као и Солфеђо I-VI разреда аутора Владимира Јовановића, осим инструктивних примера и примера из музичке литературе не постоје примери песама – традиционалних, дечјих или уметничких, предвиђених за рад у настави. У том смислу можемо се сложити са констатацијом цитираног аутора који износи следеће: „Нажалост, пракса у музичкој школи је да се песме потисну из редовног рада чим деца науче ноте и да се певање упражњава искључиво кроз систематску обраду мелодијских примера компонованих према инструктивним захтевима” (Кршић Секулић, 2000: 69). Примена традиционалне песме у званичној уџбеничкој литератури намењеној овом нивоу музичког школовања у настави солфеђа присутна је у уџбеничким комплетима од првог до шестог разреда групе аутора – В. Цветковић, Ј. Михаљица, А. Јовић-Милетић, З. Николић, Г. Стојановић (укупно шест уџбеника, по један за сваки разред). Поред традиционалних/народних песама, у поменутих уџбеницима аутори из области мелодике, ритма, опажања, интонирања и диктата, уводе инструктивне примере (једногласне, двогласне, трогласне), примере из литературе (вокалне и инструменталне), мотиве за препознавање и интонирање (мелодијске и ритмичке) и дечје песме. Значајно је истаћи податак који указује на то да се једино у уџбенику за пети разред налазе (за шест година музичког школовања) четири традиционалне песме из нишког и лесковачког краја (*Ој Стојане*, Србија, Лесковац; *Ој убава малка мома*, Србија, Лесковац; *Девојче, девојче, трипут гору зађо!*, Љубавна песма, Србија, Лесковац; *Три девојке збор збориле*, Љубавна песма, Србија, Ниш). Засигурно да са четири песме обрађене у једном разреду, као и уз недостатак литературе и аудио примера намењених певању и/или слушању селектованих песама, није могуће остварити веома комплексне задатке усмерене ка познавању музичког наслеђа краја у коме су ученици рођени, његовом очувању и преношењу локалног традиционалног музичког израза, који засигурно генетски носе у себи а који, чињеница је – нестaje.

Када је реч о музичкој настави, свакако треба имати у виду специфичности предмета музичка култура од I до VIII разреда основне школе, који се у циљевима и задацима битно разликују од задатака наставе солфеђа у основним музичким школама. Међутим, чињеница да је један од општих циљева и задатака програма образовања у основној општеобразовној школи развијање свести о државној и националној припадности, и неговање српске традиције и културе (Правилник, 2007: 4), указује на потребу и важност упознавања ученика са српским традиционалним народним стваралаштвом у оквиру наставе музичке културе. Народне песме и игре су „најбоља основа на којој се гради национални идентитет, упознаје и чува национални дух. Оне у себи носе вредна и свевремена искуства и сазнања о човеку и животу и систем етичких вредности дефинисан је на јединствен начин” (Павловић, Цицковић Сарајлић, 2014: 1465).

Поред тога, уз формиран адекватан однос према вредностима „музичке баштине свог народа, много је лакше изграђивати вриједносне ставове и однос према музичкој традицији других народа” (Цицковић Сарајлић, 2013: 7).

Анализом уџбеника за други разред *Музичка култура* аутора Г. Стојановић и З. М. Васиљевић, у издању Завода за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004, од укупно 23 песме које су у уџбеник уврштене, налазимо само три народне. Засигурно да овако мали број традиционалних песама без иједне игре, сматрамо пропустом аутора. Као пример за имплементацију у настави музичке културе у овом разреду, одлучили смо се за следећи пример игре:

♩ = 86

О - па - дај ли - шће, о - па - дај ли - шће ли - шће,
о - па - дај ли - шће, ли - шће са го - ре.

Пример бр. 2: Опадај лишће (у коло); Доњи Душник (нишки крај);
певала Љубинка Стојановић (1936), запис: Слободан Кодела

Када се мелодија и речи песме науче (напамет³) прелази се на обраду. Ученици се хватају у коло, дечак па девојчица, смер кретања кола је удесно, а игра се изводи на следећи начин:

- 1. такт: корак десном удесно (четвртина) са привлачењем леве ноге (друга четвртина),
- 2. такт: корак десном удесно са привлачењем леве (две осмине), корак десном удесно (четвртина),
- 3. такт: корак десном удесно (прва четвртина) са привлачењем леве ноге (друга четвртина),
- 4. такт: два корака у десно са привлачењем леве ноге (четири осмине),
- од 5. до 8. такта кораци се понављају, сада у леву страну.

У уџбенику аутора Г. Стојановић *Музичка култура* за III разред, у издању Завода за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004. налази се укупно 25 песама, а од тог броја налазимо 12 народних песама.⁴ Није тешко уочити да у *Препорученом избору* не налазимо нити једну традиционалну песму из појединих региона Србије, као ни један музички пример из нишког и лесковачког краја. Наш предлог при обради, тј. певању песама у овом разреду је следећи:

³За обраду сваке игре ученици њен текст треба да науче напамет.

⁴У уџбенику су дате следеће песме: *Под оном гором зеленом, Ресаво водо ладна, Фалила ми се прошена мома, У Ивана господара* (из Црне Горе), *Ерско коло, На крај села* (већ је обрађена у I разреду), *Сол ми дај, Поскакуша* (из Босне и Херцеговине), *С оне стране Дунава, У Будиму граду, Ја посејам лубенице, Ми идемо преко поља.*

♩ = 91

Бо-жић Бо-жић ба-та, но-си кит-ку зла - та да по - зла-ти вра - та,

од бо - је до бо - је, це - ле ку - ће до кра - ја.

Пример бр. 3: Божић, Божић бата (божићна); Дукал (нишки крај);
певала Стојковић Стевка (1947); запис: Слободан Кодела

Различитим облицима рада у настави музичке културе – певањем песама, слушањем и извођењем музике и музичких игара стварају се услови за боље и свеобухватније упознавање младих генерација општеобразовних школа са својом традиционалном музичком баштином. На тај начин код њих ће се изградити:

- позитиван став и однос према традиционалној песми и игри свога краја,
- потреба за познавањем, очувањем и преношењем свог националног музичког идентитета,
- критеријум за вредновање традиционалног музичког израза у односу на друге музичке жанрове.

Методологија истраживања

Рад на познавању наше музичке традиције, као и очување националног и локалног музичког идентитета, сматрамо једним од основних задатака који у педагошком раду са младим генерацијама ученика у основним школама треба да добије посебно место и значај. У овом делу рада износимо део добијених резултата, у оквиру већ спроведене експлоративне студије. Утврђен је обим и начин на који се ученици упознају са традиционалном песмом у музичкој настави – кроз наставни процес и уџбеничку литературу, однос и став ученика према потреби очувања традиционалне песме свога краја, као и степен познавања традиционалних песама. У обради података коришћена је дескриптивна научноистраживачка метода, док је истраживање имало *ex-post-facto* карактер. Прикупљање података изведено је анкетним упитницима за ученике, где је присутност статистички значајних разлика у заступљености одговора утврђена z-тестом за пропорцију. Организација и ток истраживања спроведени су током 2010/11. године међу ученицима општеобразовних школа нишког и лесковачког краја. Тумачење дела добијених резултата базира се на одговорима 631 ученика различитих социо-културних средина (градских, приградских и

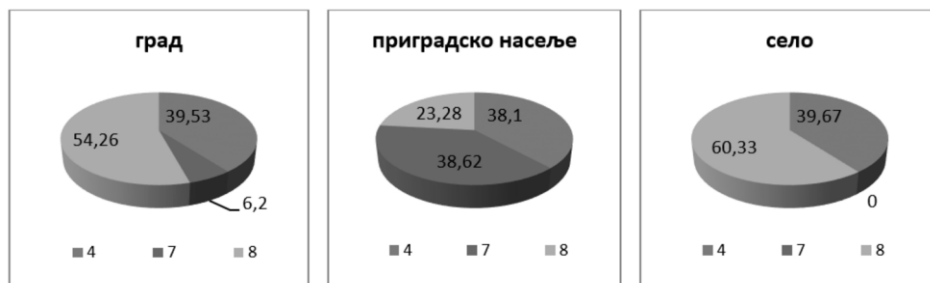
сеоских школа) поменутог региона.⁵ Потребно је истаћи да су досадашња истраживања традиционалног певања нишког и лесковачког краја углавном била у дискурсу етномузиколошке науке, док истраживања овог типа до сада на поменутом подручју нису спроведена.

Приказ и интерпретација добијених резултата

У анкетирању испитаника определили смо се за ученике IV, VII и VIII разреда из различитих средина (град, приградско насеље и село). Ученици су у овим разредима стекли одређена знања о нашој традиционалној песми, што представља основни услов за спровођење анкете.

место		разред			укупно
		4	7	8	
град	број ученика	102	16	140	258
	%	39,53	6,20	54,26	100
приградско насеље	број ученика	72	73	44	189
	%	38,10	38,62	23,28	100
село	број ученика	73	0	111	184
	%	39,67	0,00	60,33	100
укупно	број ученика	247	89	295	631
	%	39,14	14,10	46,75	100

У односу на број ученика по разредима, највише анкетираних испитаника у градским и сеоским школама налазимо у VIII разреду, док је у приградским школама тај број највећи у VII разреду.

⁵Истраживањем су обухваћене следеће градске школе: Ниш – Основна школа „Цар Константин“, Основна школа „Цар Константин“, Лесковац – Основна школа „Јосиф Костић“, Основна школа „Трајко Стаменковић“, приградске школе – Основна школа „Јастребачки партизани“ Мерошина, Основна школа „Бранко Радичевић“ Брестовац, Основна школа „Вук Караџић“ Бобиште, Основна школа „Милутин Смиљковић“ Винарце, Основна школа „Радован Ковачић Максим“ Лебане, Основна школа „Вук Караџић“ Печењевце, сеоске школе – Основна школа „Витко и Света“ Гаџин Хан, Основна школа „Витко и Света“ Доњи Душник, Основна школа „Радоје Домановић“ Бошњаце, Основна школа „Никола Скобаљић“ Велико Трњане, Основна школа „Бора Станковић“ Губеревац, Основна школа „Вук Караџић“ Печењевце.

Према резултатима истраживања у градским школама, 40,31%, ученика не познаје традиционалну песму, односно према одговорима закључујемо да их на часовима музичке културе нису учили. У приградским насељима овакве одговоре навело је њих 20,11%, а у селима 28,80% (sig.=0,000<0,05).

Од испитаника се у анкети тражило да испишу називе традиционалних песама које су обрађивали на часовима музичке културе. Одговоре у градским школама нисмо добили од 22,87%, у приградским насељима њих 44,44%, а у сеоским школама 36,41% испитаника. Неслагања у броју одговора у све три социо-културне средине статистички су значајне. И у градским, и у приградским, и у сеоским школама, значајно већи број ученика навео је називе традиционалних песама (sig.=0,000<0,05).

У одговорима ученика налазимо и следеће називе песама: *Кафана на Балкану*, *Двеста на сат*, *Срце од силикона*, док се остали наслови које су ученици истакли у анкети налазе у *Препорученом избору* песама за рад у настави музичке културе као и у званичној уџбеничкој литератури.

Испитани су ставови ученика о заступљености традиционалне песме у уџбеничкој литератури. У градским школама 48% сматра да је традиционална песма недовољно заступљена, у приградским школама истог је мишљења њих 32%, док је у сеоским школама 20% испитаника идентичног мишљења (sig.=0,000<0,05).

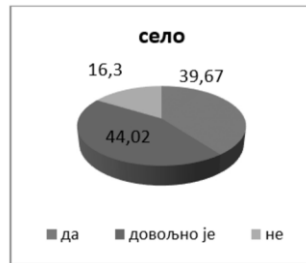
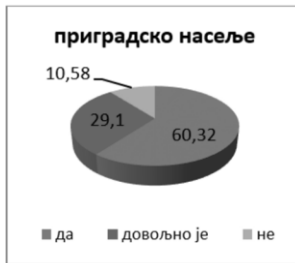
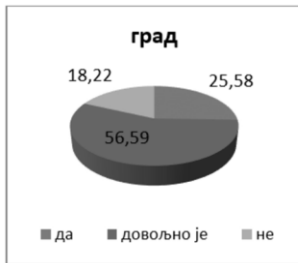
Једно од питања анкетног упитника гласило је: Напиши имена традиционалних песама из твог краја које познајеш. Од укупног броја ученика њих 75,91% (sig.=0,000<0,05) изјаснило се да не познаје **ниједну** традиционалну песму из свог краја. У одговорима ученика нема статистички

значајне разлике у односу на средину из које потичу. Најмање одговора дали су ученици из приградских школа – 83,07%, затим ученици градских школа – њих 78,29%, и најзад, ученици са села, где традиционалну песму свог краја не познаје њих 65,22%. Другим речима, процентуално највише наслова навели су у својим одговорима ученици сеоских школа – 34,78%, затим ученици градских школа – 21,71%, и на крају ученици из приградских школа – 16,93%.

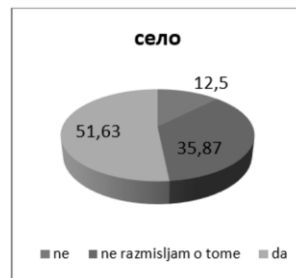
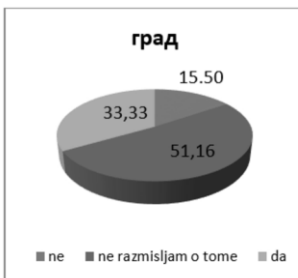

У одговорима испитаника запажамо да су већину традиционалних песама учили на часовима музичке културе, односно да се поменуте традиционалне песме налазе у уџбеничким комплетима. У одговорима ученика најзаступљенији су следећи наслови песама: *Вишњицица* (14,10%) и *У Милице* (9,98%). Ове песме се налазе на *Препорученом списку песама* за певање у настави Музичке културе у основној школи. Песма коју су ученици највише пута навели у одговорима је *Ајде Јано* (17,11%), а карактеристично је да се ова песма не налази ни у *Препорученом списку песама*, као ни у уџбеничкој литератури. Међу одговорима испитаника налазимо и традиционалне песме које не потичу из нишког и лесковачког краја: *Биљана платно белеше* (песма из Македоније), *Ајде Като*, *Дунаве* (Војводина), *Тече Тара* (Црна Гора).

На питање: сматраш ли да на часовима музичке културе треба да учите још више традиционалних песама, ученици су дали следеће одговоре. У градским школама значајно већи број ученика ($\text{sig.}=0,000<0,05$), сматра да се на часовима музичке културе учи довољан број традиционалних песама – 56,59%. У приградским школама значајно већи број ученика ($\text{sig.}=0,000<0,05$) сматра да треба учити више традиционалних песама 60,32%. У сеоским школама између броја ученика који сматрају да је довољно и оних који сматрају да треба учити више традиционалних песама нема статистички значајне разлике ($\text{sig.}=0,260>0,05$). Њих 44,02% сматра да се на часовима музичке културе учи довољан број традиционалних песама.

У анкетни упитник уврштено је и питање: Сматраш ли да је твоје познавање традиционалне песме значајно за очување музичке традиције твога краја? У градским школама значајно већи број ученика ($\text{sig.}=0,001<0,05$) је са ставом: *не размишљам о томе*, укупно 51,16%, док у приградским и сеоским школама значајно већи број ученика ($\text{sig.}=0,000<0,05$) сматра да је то важно – 59,26%, односно 51,63%. Ако саберемо одговоре ученика који су истакли: *не* и *не размишљам о томе*, 53,57% ученика сматра да познавање традиционалне песме **није значајно** за очување музичке традиције њиховог краја.

Уместо закључка

Емпиријски подаци истраживања указују на то да ученици општеобразовних школа показују велико непознавање традиционалног музичког наслеђа краја у коме су рођени и у коме живе (према подацима истраживања 75,91% испитаника није навело ниједан наслов традиционалних песама из нишког и лесковачког краја). На основу анкете посебно се истиче податак који указује на став ученика да познавање традиционалне песме није значајно за очување музичке традиције свога краја (53,57%). Као могућност у отклањању наведених недостатака указујемо на неопходност примене додатних примера традиционалне песме краја у коме ученици живе (као и осталих крајева Србије), како у постојећој уџбеничкој литеаратури, тако и литератури која третира ову проблематику са циљем увођења традиционалне песме у већем броју у односу на постојећи. То би подразумевало додатну ангажованост наставника солфеђа и музичке културе, која се односи на примену селектованих примера традиционалних песама из нишког и лесковачког краја, преко којих би конкретне захтеве музичке

наставе успешно реализовали. Засигурно би од користи било штампање додатних публикација са примерима традиционалног вокалног извођаштва са прецизно дефинисаним методичко-дидактичким тумачењима, као и примена у настави аудио и видео материјала (традиционалних песама и обичаја), преко којих би се ученици детаљније упознали са карактеристикама обредно-обичајних жанрова свога краја.

Комплексност наставног процеса указује на неопходност упућивања ученика на познавање различитих жанрова (дела уметничке музике, прикладне музичке садржаје прилагођене узрасту ученика) и трендова у популарној музици кроз процес музичке едукације. У том смислу, поштујући принцип васпитности, перманентно упућивање на квалитет музичког изражавања, начина извођења односно на разликовање садржајних елемената и изражајних средстава песама (и традиционалних) које ученици изводе у музичкој настави, један је од начина на који наставник васпитава музички укус деце. Ако ученике „музички образујемо да буду добри познаваоци народног стваралаштва свога краја или народног стваралаштва других крајева Србије и шире, то не би *смело* да њихова хтења, знања и вештине усмере и на уметничку музику домаћих или страних композитора, на жанровску разноврсност, њено познавање и извођење” (Кодела и Николић, 2016).

Литература

1. Големовић, Д. (1998). *Народна музика Југославије*. Књажевац: Нота.
2. Дробни, И. (2008). *Методичке основе вокално-инструменталне наставе*. Београд: Завод за уџбенике.
3. Ђорђевић, Р. В. (1931). *Српске народне мелодије*, (предратна Србија), књ. II. Београд.
4. Јовановић, Љ., Јовановић, Д. (1952). *Народне игре*, књ. VII. Београд.
5. Каран, Г., Marinković, G. (2003). *Solgeggio I*. Beograd: FMU Signature.
6. Каран, Г. (2006). Игра у функцији тумачења музике деци најмлађег узраста/ Народна песма и игра у функцији тумачења дводела/. У Миланковић, В. *Осми педагошки форум*. Зборник радова. Београд: Факултет музичке уметности. Катедра за солфеђо.97-119.
7. Кодела, С., Николић, И. (2016). *Интеракција традиционалне и савремене музичке педагогије на примеру музичког наслеђа нишког и лесковачког краја*, рад у штампи.
8. Кршић Секулић, В. (1990). *Корелација наставе солфеђа са инструменталном наставом*. Књажевац: Музичко издавачко предузеће Нота.
9. Кршић Секулић, В. (2000). *Певање као услов за успешан развој инструменталиста*. Зборник радова другог педагошког форума. Београд: ФМУ, Катедра за солфеђо.
10. Манџловић, П. К. (1953). *Народне мелодије из источне Србије*. (Посебна издања Српске академије наука, књ. ССХII. књ. 6). Београд: Музиколошки институт.

11. Васиљевић, М. (1960). *Народне мелодије лесковачког краја*. (Посебна издања Српске академије наука, књ. СССХХХ. књ. 11). Београд: Музиколошки институт.
12. Павловић, Б., Цицковић Сарајлић, Д. (2014). Васпитне вредности основношколске наставе музичке културе у време глобализације. Зборник радова са научног скупа „Наука и глобализација“, ур. Милисављевић, В. књига 8, том 2/2. Пале: Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале. 1463–1474.
13. Петровић, В. (1900). *Заплање или Лесковачко (у Србији). Зборник за народни живот и обичаје Јужних Словена*. св. V, 2. половина, Загреб. 280-283.
14. Перовић, Р. *Српска народна музика*. Београд: САНУ, Музиколошки институт. књига 98.
15. *Правилник о Наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања*. (2007). Београд: Просветни гласник бр.7.
16. Стојановић, Г., Васиљевић, М. З. (2004). *Музичка култура за II разред*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
17. Стојановић, Г. (2004). *Музичка култура за III разред*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
18. Цицковић Сарајлић, Д. (2013). *Српске духовне пјесме. Збирка нотних записа за учитеље, наставнике и професоре музике*. Косовска Митровица: Факултет уметности у Приштини – Звечану.

Slobodan Kodela

METHODICAL APPROACH TO TEACHING A TRADITIONAL SONG IN ELEMENTARY SCHOOL AND ELEMENTARY MUSIC SCHOOL

Summary: *This paper focuses upon one distinctive aspect of music teaching, the teaching of a traditional song in solfeggio and music education classes, which significantly determines both the teaching process and its results achieved by schoolchildren who attend elementary schools and elementary music schools. The traditional music heritage has been explored and studied using the methodological approach of the science of ethnomusicology –the classification, characteristics, role and function of the vocal music of ritual practice originating from the vicinity of Nis and Leskovachas been described. A number of exemplary traditional songs from the Nis and Leskovac region collected by the author have been presented in the paper with the aim of their being implemented in the music curricula. Therefore, the existing textbooks (for solfeggio and music education classes) will be “enriched” by the inclusion of the traditional music repertoire, which will directly have an impact on the following: a) a greater number of examples required for this level of music education; b) the traditional songs collected “in the field” are closely related to the local musical expression which, when applied in the process of teaching, may contribute to a better understanding, preservation and transfer of that traditional local musical expression which is slowly disappearing from the musical practice.*

The paper is based on a research conducted in elementary schools to determine the range and manner in which schoolchildren are introduced to traditional songs – whether it is done in the process of teaching and using textbooks, to analyse the approach schoolchildren take regarding the need to preserve the traditional music, as well as the knowledge they have about the traditional music from their place of origin. Different solutions and options for a more comprehensive approach to the teaching practice of traditional songs in elementary schools in the Nis and Leskovac region have been proposed based on the obtained research results and observed and noted omissions and oversights.

Key words: *solfeggio, music education, traditional singing, implementation.*

Примљено: 24. 11. 2016. године.
Одобрено за штампу: 16. 10. 2017. године.